

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
3. Prijímateľ	Stredná priemyselná škola informačných technológií, Nábřežná 1325, Kysucké Nové Mesto
4. Názov projektu	Učme efektívnejšie pre prax
5. Kód projektu ITMS2014+	312011AMJ5
6. Názov pedagogického klubu	Text ako zdroj poznania
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	Mgr. Erika Kubaščíková
8. Školský polrok	február 2021 – jún 2021
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	www.spsknm.sk

10.

Úvod:

Stručná anotácia

Význam čítania s porozumením nesie so sebou viacero benefitov. Medzi hlavné prednosti patrí rozvoj slovnnej zásoby, dokonale používať materinský jazyk, schopnosť kriticky myslieť, adekvátne vyjadriť svoje názory a vedieť si ich obhájiť, byť schopný vyjadriť svoje myšlienky a pocity, využívať a spracovávať rôzne druhy informácií, selektovať informácie a učiť sa s nimi pracovať, naučiť sa počúvať a rešpektovať názory iných a mnohé ďalšie. Na to, aby žiaci získali tieto výhody, sú potrebné aktivizujúce vyučovacie metódy, ktoré umožňujú prácu žiakov v skupinách, vo dvojiciach či samostatnú prácu. Vyučovacie metódy by mali byť účelovo použité prihliadajúc na individuálny prístup k žiakovi podľa jeho veku a schopností. Odbúravame zastaralý spôsob návyku na memorovanie a pasívne prijímanie poznatkov a nahrádzame ho aktívnou účasťou v procese učenia sa. K tomu nám v dobe 21. storočia, ktoré sa nesie v znamení informačných technológií, pomáhajú inovačné metódy a formy práce, využívanie multimedialných programov, práca s internetom s prepojením na bežný život, práca s nesúvislými textami, práca s informáciami, ich porovnávanie a triedenie, vyvodzovanie vzťahov medzi informáciami. Pri rozvoji čitateľskej gramotnosti treba mať na zreteli prepojenie na medzipredmetové vzťahy.

Kľúčové slová

čitateľská gramotnosť, kľúčové kompetencie žiakov SŠ, výchovnovzdelávací proces, plánovanie rozvoja čitateľskej gramotnosti, práca s textom, motivácia, procesy porozumenia textu, základné prístupy k literárnemu textu, explicitné informácie, implicitné informácie, interpretácia myšlienok, podporné aktivity na rozvoj čitateľskej gramotnosti, medzipredmetové vzťahy, autodiagnostika, implementácia, čitateľské zručnosti, čitateľské stratégie, faktory ovplyvňujúce čitateľskú

gramotnosť, audiovizuálne prostriedky

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu

Písomný výstup je analýzou činností pedagogického klubu Text ako zdroj poznania v druhom polroku školského roka 2020/2021. Členovia klubu sa zamerali na: výmenu skúseností a best practice z vlastnej vyučovacej činnosti, prieskumno-analytickú a tvorivú činnosť týkajúcu sa výchovy a vzdelávania, výmenu skúseností pri využívaní moderných vyučovacích postupov a metód, ktoré podporujú inovácie vo vzdelávaní.

Jadro:**Popis témy/problém**

Prvé tematicky orientované stretnutie členov klubu sa zameralo na **rozvoj čitateľskej gramotnosti so zreteľom na kľúčové kompetencie**. Táto schopnosť v čase digitalizácie nášho života umožňuje a podporuje získať tak prepotrebnú digitálnu zručnosť (jej zvládnutie či nezvládnutie sa veľmi silno odhalilo najmä počas terajšej koronakrízy). Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti sa odvíja od osvojenia čitateľských kompetencií: porozumenia textu, interpretácie myšlienok v texte, uvažovania o texte a jeho hodnotenia. Žiak tak získava rôzne čitateľské zručnosti, ako napr.: selekcia hlavnej a vedľajšej myšlienky, získanie hľadanej konkrétnej informácie, ale aj porozumenie a využitie formálnej zložky textu (napr. nadpisy, formátovanie textu...). Je nevyhnutné, aby čítanie s porozumením, písanie, aktívne počúvanie a kompetencia: učiť sa, ako sa učiť a cieľavedome riadiť svoj život, boli jeho každodennou rutinou. Po analýze výkonových štandardov členovia klubu dospeli k záveru, že pripravené úlohy k textu je potrebné usporiadať systematicky, postupovať od jednoduchších k náročnejším, od poznaného k nepoznanému, na hodinách pracovať s textami známymi (napr. úryvky z literárnych diel), a potom odporučiť žiakovi podobne spracovať aj iný úryvok z daného diela. Je potrebné žiaka motivovať k učeniu a prebudiť jeho záujem o rôzne druhy textov využívaním rôznych foriem a metód na rozvoj čitateľských kompetencií. Členovia klubu prijali za svoju nikdy nekončiacu úlohu a morálnu povinnosť, ktorá vyplýva z citátu Ľudovíta Štúra: „Vyučovanie má srdce zušľachtiť, myseľ osvietiť, človeka do života a do sveta pripraviť.“

Nepochybnou súčasťou čitateľskej gramotnosti je **oboznámenie sa s plánom rozvoja čitateľskej gramotnosti vo výchovno-vzdelávacom procese**, čo bolo obsahom tretieho spoločného stretnutia. Plán rozvoja čitateľskej gramotnosti musí vychádzať zo štátneho vzdelávacieho programu a následne musí byť zapracovaný do ŠkVP. Jasne zadefinované kompetencie v oblasti čitateľskej gramotnosti zakotvíme do učebných osnov daného predmetu. Kľúčovým pri plánovaní má byť vhodne zvolený text, ktorý musí zohľadňovať aktuálnosť, vekovú hranicu čitateľa, primeranosť danej situácii či predmetu. Ak by sme nezohľadnili spomínané kritériá, ľahko by sa mohlo stať, že by naše úsilie o porozumenie zo strany žiaka zostalo nenaplnené. Každý učiteľ by sa mal v záujme efektívneho plánovania usilovať o návrat žiakov ku knihe a vôbec naučiť ich čítať s porozumením. Pred zmysluplným plánovaním si však musíme najskôr zvoliť jednotný postup a jasné očakávania, ktoré máme a ktorými sa chceme dopracovať k vytýčenému cieľu. Spoločný postup v sebe zahŕňa vytýčenie cieľa, zjednotenie stratégií a použitie adekvátnych metód pri výbere vhodných textov. V snahe vyhnúť sa bezcieľnému skúšaniam výberu vhodnej metódy musíme v rámci plánovania rozvoja čitateľskej gramotnosti zvoliť taký text, ktorý bude odrážať reálny postoj čitateľa k textu tak, aby sa s ním dokázal doslova identifikovať. Z toho možno usúdiť, že výber vhodného textu je dlhodobější záležitosť, ktorú sprevádzajú globálne výsledky dotazníkového prieskumu, výsledky národných meraní, napr. Testovanie 9 alebo výsledky analýzy štúdie OECD PISA, ktoré zakaždým bijú na poplach a odrážajú nelichotivú skutočnosť ohľadom neuspokojivej úrovne čitateľskej gramotnosti. Účelné plánovanie by malo vychádzať aj z analýzy výsledkov priebežných testov či analýzy výstupov žiakov – písomných prác, projektovej činnosti i záverov z pozorovania činnosti žiakov v práci s textom na vyučovacej hodine ako súčasť pedagogickej skúsenosti. Rovnako účinným nástrojom pre výber vhodného textu zameraného na rozvoj čitateľskej gramotnosti je autodiagnostika so zacielením na žiaka i učiteľa. Výsledky z použitia spomínaných nástrojov nám majú ukázať reálnu skutočnosť, ktorej treba podriaďovať výber textov prihliadajúc na individuálne faktory, ako napr. vek, intelektuálne vlastnosti čitateľa, jeho prístup k textu či úroveň pochopenia. Zistené skutočnosti nám pomôžu. Vzájomná autodiagnostika nám odhaluje individuálne podmienky žiakov či učiteľov, ktoré je potrebné implementovať do prípravy textov a úloh pre rozvoj čitateľskej gramotnosti. Popri týchto faktoroch

nehodno podceňiť ani stratégie a metódy, ktoré chceme pri čítaní s porozumením využiť, pretože tie sú tiež súčasťou plánovacieho procesu. Pri vychádzaní z hypotéz je potrebné si realizovanú dotazníkovú metódu prispôbiť danej situácii, aby sme dostali od dopytovaných učiteľov a žiakov odpovede, ktoré nám poskytnú hodnotné informácie o slabých stránkach v oblasti čitateľskej gramotnosti. Na základe zistených poznatkov dokážeme formulovať k textu také úlohy, ktoré nám pomôžu odbúrať neželané bariéry v porozumení a posilnia želané čitateľské kompetencie žiaka.

Príloha A

V cieľoch predmetu, ktorý vyučujete, sú zahrnuté aj tie ciele, ktoré sa týkajú čitateľskej gramotnosti žiakov, resp. schopnosti žiakov pracovať s informáciami v texte. Uveďte, na ktoré ciele alebo konkrétne zručnosti sa najviac zameriavate na vyučovaní vo svojom predmete, a zhodnoťte, ako sa žiakom darí. Označte (značkou x), ktoré ciele zvláda väčšina žiakov a v ktorých má väčšina z nich výrazné problémy.

Vyučovací predmet:

Ročník:

Ciele (požadované zručnosti)	Silná stránka žiakov	Slabá stránka žiakov

Príloha B

AUTODOTAZNÍK pre učiteľa

Dotazník slúži na autodiagnostiku učiteľa v oblasti podpory čitateľskej gramotnosti žiakov na vyučovaní predmetov kognitívneho zamerania.

Obsahuje 16 položiek – výrokov viazucich sa k využitiu práce s textom ako učebným zdrojom na vyučovaní.

Výsledky môžu poskytnúť učiteľovi spätnú väzbu o silných a slabých stránkach vo vyučovaní a podnety na konkrétne zmeny.

V dotazníku označte svoju odpoveď podľa miery súhlasu s daným výrokom. *Vysvetlivka: výraz **pravidelne** znamená, že je to bežná, zaužívaná súčasť práce.*

- Na každý tematický celok mám naplánované konkrétne ciele na rozvoj čitateľskej gramotnosti. *S týmto výrokom*
 - súhlasím
 - viac súhlasím ako nie
 - neviem sa rozhodnúť
 - viac nesúhlasím ako áno
 - nesúhlasím
- Umožňujem žiakom, aby v texte vyhľadávali konkrétne informácie. *S týmto výrokom*
 - súhlasím
 - viac súhlasím ako nie
 - neviem sa rozhodnúť
 - viac nesúhlasím ako áno
 - nesúhlasím
- Moji žiaci pravidelne riešia úlohy k textu v skupinách. *S týmto výrokom*
 - súhlasím
 - viac súhlasím ako nie
 - neviem sa rozhodnúť
 - viac nesúhlasím ako áno
 - nesúhlasím

4. Moji žiaci majú možnosť pýtať sa, keď obsahu textu neporozumeli.

S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

5. Moji žiaci majú možnosť pravidelne pracovať s textom v učebnici.

S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

6. Umožňujem žiakom, aby z textu vyvodili potrebné informácie.

S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

7. Moji žiaci pravidelne riešia úlohy k textu v samostatnej práci.

S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

8. Mojim žiakom pravidelne poskytujem spätnú väzbu po práci s textom. S týmto výrokom

- a) súhlasím

- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

13. Text pre žiakov vyberám podľa cieľov tematického celku.

S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

14. Moji žiaci majú možnosť v práci s textom riešiť úlohy, v ktorých je potrebné využívať doterajšie vedomosti a skúsenosti. S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

15. Používam metódy, ktoré umožňujú žiakom sledovať svoje porozumenie textu. S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

16. V teste (previerke) vedomostí z učiva zaraďujem aj úlohy na čítanie s porozumením. S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

9. Vo vyučovacom procese využívam texty pre žiakov z iného zdroja (internet, knihy, časopisy a pod.).

S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

10. Moji žiaci majú možnosť riešiť úlohy zamerané na hodnotenie obsahu textu.

S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

11. Na prácu s textom využívam na vyučovacej hodine rôzne metódy.

S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

12. Moji žiaci môžu pravidelne hodnotiť, ako sa im darilo v práci s textom. S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie

Príloha C

DOTAZNÍK pre žiaka

Milí žiaci!

Predkladáme vám dotazník, ktorým chceme zistiť vaše názory na to, ako pracujete s textom na vyučovaní konkrétneho predmetu. Po prečítaní každého výroku sa rozhodnite, či to platí na vyučovacie hodiny predmetu, ktoré učí učiteľ/ učiteľka, ktorý/ktorá vám tento dotazník dal vyplniť. Prosíme vás, aby ste na otázky odpovedali úprimne.

Zakrúžkujte jednu odpoveď, ktorá vyjadrí váš názor. Dotazník je anonymný.

1. Učiteľ/učiteľka tohto predmetu nám zvykne vysvetliť, prečo budeme pracovať s textom. S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

2. Učiteľ/učiteľka tohto predmetu vyžaduje, aby sme v texte vyhľadávali konkrétne informácie. S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

3. Na vyučovacích hodinách tohto predmetu zvykneme riešiť úlohy k textu v skupinách. S týmto výrokom

- a) súhlasím
- b) viac súhlasím ako nie
- c) neviem sa rozhodnúť
- d) viac nesúhlasím ako áno
- e) nesúhlasím

4. Na vyučovacích hodinách tohto predmetu sa môžeme pýtať, keď sme obsahu textu neporozumeli. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím
5. Na vyučovacej hodine tohto predmetu zvykneme pracovať s textom, ktorý je v učebnici. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím
6. Učiteľ/učiteľka tohto predmetu vyžaduje, aby sme zistili, čo z textu vyplýva, aj keď to v texte nie je priamo napísané. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím
7. Na vyučovacích hodinách tohto predmetu zvykneme riešiť úlohy k textu v samostatnej práci. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím
8. Učiteľ/učiteľka tohto predmetu nám zvykne po práci s textom povedať, ako sa nám darilo. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím
9. Na vyučovacej hodine tohto predmetu pracujeme s textami aj z iného zdroja (internet, knihy, časopisy a pod.). *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím
10. Učiteľ/učiteľka tohto predmetu vyžaduje, aby sme hodnotili to, čo bolo obsahom prečítaného textu. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím
11. Na vyučovacích hodinách tohto predmetu zvykneme pracovať s textom tak, že odpovedáme ústne na otázky k textu, ktoré nám dá učiteľ. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím
12. Na vyučovaní tohto predmetu zvykneme aj sami hodnotiť, ako sa nám darilo v práci s textom. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
13. Učiteľ/učiteľka tohto predmetu vyberá taký text, ktorý nám pomôže pochopiť nové učivo. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím
14. Na vyučovaní tohto predmetu v práci s textom môžeme riešiť úlohy, v ktorých využívame svoje doterajšie vedomosti a skúsenosti. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím
15. Učiteľ/učiteľka tohto predmetu nám umožňuje, aby sme si všimli svoj postup pri práci s textom. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím
16. V teste (previerke) vedomostí z učiva v tomto predmete sú aj úlohy, v ktorých je text a k nemu otázka. *S týmto výrokom*
- a) súhlasím
 - b) viac súhlasím ako nie
 - c) neviem sa rozhodnúť
 - d) viac nesúhlasím ako áno
 - e) nesúhlasím

TVORBA ÚLOH PRE ŽIAKOV NA ČÍTANIE S POROZUMENÍM

- Porozumenie textu – zložitá činnosť využívajúca analýzu a syntézu rozličných rovňatextu.

- **Procesy porozumenia:**

1. **Fáza: mikroprocesy** – lokálne porozumenie, od slova k slovu, od vety k vete, zameranie na detaily
2. **Fáza: makroprocesy** – globálne porozumenie, t. j. recipient si vytvára v mozgu informačné jadro textu

Základné postupy, pomocou ktorých človek dospeje k odhaleniu informačného jadra textu- makroštruktúry:

- **zovšeobecňovanie** – nahrádzajú sa podriadené informácie vyššej, všeobecnejšej informácií,
- **vypúšťanie informácií** – z textu sa odstraňujú nadbytočné alebo všeobecne známe informácie,
- **integrácia** – spájanie informácií, ktoré spolu súvisia alebo vyplývajú jedna z druhej,
- **konštrukcia** – vytváranie informácií globálnejšieho charakteru, než sú informácie obsiahnuté v danom texte.

4 základné činnosti s textom

1. **Lokalizácia informácií**
2. **Usporiadanie informácií**
3. **Selekcia informácií**
4. **Kondenzácia informácií**

PRÍPRAVA KRITÉRIÍ HODNOTENIA ČÍTANIA S POROZUMENÍM

- Príprava kritérií hodnotenia spočíva v tom, že učiteľ vie nimi pomenovať očakávanú vlastnosť požadovaného vzdelávacieho výstupu.
- **Kvantitatívne kritéria** (Pesch) súvisia zvyčajne s témami, v ktorých ide o správnu odpoveď, to znamená s poznávacími procesmi na úrovni vedomostí a aplikácie, napr. vyriešiť správne aspoň 7 úloh z desiatich, s presnosťou na 75 %, je potrebné presne zadefinovať, čo od žiaka očakávame, napr. vymenovať 3 dôvody, použiť 10 slovíčok osvojených z daného učiva atď. Kvalitatívne kritéria hodnotenia súvisia s vyššími poznávacími procesmi na úrovni syntézy.
- Kvalitatívne kritéria hodnotenia kognitívnej oblasti odnotíme úroveň zapamätania a porozumenia poznatkov.
- Príprava kritérií, metód a prostriedkov hodnotenia čítania s porozumením formulovať, podľa čoho budú výstupy žiaka hodnotiť, t. j. ktoré kritéria použijem v hodnotení.
- Kritéria hodnotenia stanovujú, ako a podľa čoho sa pozná, či si žiak naozaj tieto kompetencie osvojil.

NAVRHOVANIE ÚLOH K TEXTU

- Pri tvorbe úloh sa riadime učivom a cieľmi.
- Úlohy majú byť zrozumiteľne a jednoznačne formulované – operacionalizované.
- Odporúča sa navrhovať také texty, ktoré sú obsahovým zameraním blízke záujmom žiakov, odrážajú praktické situácie, javy, ktoré sú vhodné na vyvodenie poznatku alebo jeho precvičenie. Je vhodné využívať rôzne médiá, ktoré publikujú súvislé a nesúvislé texty, napr. populárno-vedecké články, správy a reportáže, úryvky z kníh aj zo súčasného života detí. Zdroje zverejnené na internete využij aj na to, aby sa žiak učil s týmto obľúbeným médiom zmysluplne pracovať.
- Úlohy je potrebné plánovať, aby danému učivu žiak prostredníctvom práce s textom porozumel a osvojil si ho.
- Logicky prepojíť úlohy s obsahom.

Na obsah a postupnosť úloh vplýva:

- indukčný postup (vyvodenie poznatkov za pomoci úloh k textu) - vedomosti získané indukčným spôsobom sú trvácnejšie. Tento postup využívame vtedy, ak žiaci majú už vedomosti o téme z predchádzajúcich tematických celkov.
- dedukčný postup (vysvetlenie učiva a následne na základe úloh zisťujeme porozumenie učiva). Dedukčný postup veľmi nepodporuje rozvoj tvorivého myslenia žiakov, využívame ho vtedy, keď predpokladáme, že žiaci nemajú vedomosti, resp. skúsenosti z danej problematiky a je tiež vhodný na opakovanie a precvičovanie učiva.

VÝBER SPRÁVNÝCH KRITÉRIÍ HODNOTENIA

- Kritéria hodnotenia musia byť jednoznačne a zrozumiteľne formulované a musia vyjadrovať mieru požadovaného vzdelávacieho výstupu žiaka.
- Na hodnotenie výkonu v tematickom celku môže učiteľ naplánovať kritériá tak, že určí produkt učenia sa, v ktorom žiak preukáže požadovaný výkon a určí kritériá, ktoré má spĺňať, resp. podľa ktorých bude hodnotený.
- Učiteľ musí správne zvoliť primeraný nástroj, ktorým zistí priebežné a záverečné výstupy učenia sa žiakov: skúšanie, test, písomná práca, výrobok, projekt....
- Učiteľ zistí názory a reflexiu žiakov na učenie sa prostredníctvom dotazníkov, rozhovoru, atď.
- Učiteľ odporúča tzv. portfólio, ktoré má umožniť žiakovi, učiteľovi, rodičom a ostatným záujemcom čo najkomplexnejší pohľad na to, ako sa žiak učí, uväzňuje, vytvára rôzne produkty svojho učenia sa, ako komunikuje, aké má záujmy a pod. Súčasťou portfóliá je aj testy, protokoly, výkresy, projekty, slohové práce, záznamy učiteľa o hodnotiacej práci, odkazy, poznámky rodičov a pod.
- Pre učiteľa je podnetná spätná väzba od žiakov na vyučovací proces a hodnotenie kvality práce učiteľa žiakmi prostredníctvom anonymných dotazníkov.
- Navrhnuté kritériá a metódy hodnotenia vzdelávacieho výstupu žiaka v jednom tematickom celku majú logicky nadväzovať na predchádzajúce časti obsahu učebnej osnovy.

Naše štvrté stretnutie bolo venované kľúčovej myšlienke, ktorá sprevádza celý mesiac: **Marec – mesiac knihy**. Kvôli pandemickej situácii bola táto téma mierne posunutá na apríl, ale všetci členovia sa zhodli na myšlienkach, ktoré boli zhrnuté v správe: je veľmi dôležité motivovať žiakov k záujmu a pozitívnemu vzťahu k literatúre celoročne. K takým aktivitám budú patriť:

- Majme celý rok marec – projektová činnosť
- Najaktívnejší čitateľ školy – súťaž v spolupráci so školskou knižnicou
- Čitateľský maratón
- Burza kníh
- Zberné miesto prečítaných a nepotrebných kníh
- Zhotovenie celoročnej nástenky vo vestibule školy s citátmi a myšlienkami z prečítaných kníh žiakov v rámci ich samostatného individuálneho výberu a záujmu

- Literárno-historické a kultúrne exkurzie
- Návšteva divadelných a filmových predstavení
- Školská súťaž v umeleckom prednese poézie a prózy
- Školská súťaž v písaní vlastnej tvorby

Členovia klubu tiež navrhli aktivity, ktoré budú zavádzať v rámci vyučovania na vyučovacích hodinách:

- Háďaj, na ktorú osobu myslíme (Jeden žiak je za dverami, žiaci v triede si pripravujú indície o vybranom literárnom hrdinovi. Úlohou žiaka je uhádnuť literárnu postavu.)
- Stretnutie spisovateľov (žiak si naštuduje životopis spisovateľa, odprezentuje ho ostatným žiakom, ktorí majú za úlohu uhádnuť meno autora)
- Rozhovor novinára so spisovateľom (na základe kladených otázok a odpovedí na ne žiaci majú uhádnuť spisovateľa)
- Literárne postavy sa predstavujú (žiaci majú na čele prilepené meno literárnej postavy a ich úlohou je na základe kladených otázok ostatným žiakom uhádnuť, ktorú literárnu postavu prezentujú)
- Hľadanie súvislostí medzi pomenovaním postáv a ich charakteristikou
- Pravidelné informovanie o knižných novinkách na trhu.

Vhodnou inšpiráciou k zmysluplnosti vzdelávania sa môžu stať osobnosti nášho národa, ktorých cieľom života i práce bola zasvätenie seba iným, pre iných. Sú to mnohokrát už zabúdané mená – na škodu našej kultúry i utvrdzovania a posilňovania národného sebavedomia. Kolegyňa veľmi cielene k danej téme pripomenula osobnosť veľkého národného buditeľa Mateja Hrebendu. Aj on žil v čase, kedy bolo treba ľudí presviedčať, že knihy (a teda čítanie a porozumenie obsahu) sú nezaplátiteľným pokladom, ktorý je určený všetkým, nielen vybraným vyvoleným. Navrhnuté celoročné aktivity sa pokúsime implementovať do plánu práce budúci školský rok. Navrhnuté aktivity, ktoré sa dajú využiť na jednotlivých vyučovacích hodinách, vyučujúci aplikovali už tento školský rok na hodinách slovenského jazyka (v slohovej zložke) i na hodinách literatúry pri záverečnom opakovaní. Určite nájdú priestor aj na úvodných hodinách nových školských rokov, prípadne v rámci aktivít mimoškolskej činnosti. Vynútené domáce prostredie kultúrnej pospolitosti jasne odkrylo opodstatnenosť návštevy knižníc, účasť na ich akciách a získavané benefity z divadelných a filmových predstavení.

Na stretnutí s témou **Identifikácia procesov porozumenia textu** si členovia klubu vymenili názory na efektívnejšie metódy a postupy práce pri vyhľadávaní explicitných a implicitných informácií. K možnostiam v rámci powerpointovej prezentácie kolegyňa zaradila napr.:

- Práca s textom so zadanými úlohami – žiak sa zameriava na konkrétne úlohy (všetky metódy – samostatná práca...) - kontrola je nevyhnutná
- Žiak sám tvorí otázky k podstate textu
- Žiak vyhľadáva pojmy na internete (influencier) – niektoré nie sú ani na juls.savba.sk

- Žiak nakreslí po prečítaní, napr. postavu Maca Mlieča, Anče – zmije...
- Žiak podčiarkne, vypíše kľúčové slová
- Žiak spracuje text graficky
- Žiak spracuje text v algoritme
- Žiak spracuje text v podobe konspektu
- Žiak spracuje text ako osnovu
- Žiak sa zaoberá citátmi, ktoré vybral učiteľ

Pri práci s umeleckým a s odborným textom navrhovala: napr.: v umeleckom texte žiak sám vyhladá myšlienky alebo umelecké obrazy, ktoré ho zaujali a povie prečo.

V powerpointovej prezentácii boli pripravené, napr. takéto zadania:

Úlohy – 1. príklad: R. Rolland: Peter a Lucia

Vašou úlohou je oboznámiť sa s novelou Romaina Rollanda Peter a Lucia hľadaním odpovedí na nasledujúce otázky:

- Prečo život nedoprial Petrovi a Lucii, aby boli šťastní?
- Čo myslíte, bol R. Rolland v závere novely k svojim hrdinom krutý?
- Pokúste sa nájsť analógiu medzi Veľkým piatkom a dátumom smrti Petra a Lucie.
- Prečo R. Rolland situoval tragický koniec svojej novely Peter a Lucia do kostola? Boli Peter a Lucia skôr pobožní alebo skôr dvaja mladí pohani?
- Čo tvorí dejový rámec novely?

Úlohy: 2. príklad: R. Rolland: Peter a Lucia

■ Čo si myslíte, bol R. Rolland krutý v závere svojho románu? ■ Ak áno, prečo, ak nie, prečo?	■ Prečo R. Rolland situoval tragický koniec svojej novely do kostola? ■ Boli Peter a Lucia pobožní? Alebo to boli skôr dvaja mladí pohani? ■ Čím pre nich bol Boh a čo symbolizoval kostol?

Úloha – 3. príklad: E. M. Remarque: Na západe nič nového - citát

- „Som mladý, mám 20 rokov, zo života však nepoznám nič, iba zúfalstvo, smrť, strach a najnezmyselnejšie povrchnosti s priepasťou utrpenia. Vidím, ako sa proti sebe ženu národy, ktoré sa mlčky, nevedome, pochabo, poslušne, nevinne zabíjajú. Vidím, že najmúdrejšie mozgy sveta vynachádzajú zbrane a slová, aby sa to všetko robilo ešte rafinovanejšie a trvalo to ešte dlhšie. A tak ako ja, vidia to všetci v mojich rokoch tu aj na druhej strane, na celom svete, prežíva to so mnou celá moja generácia. Čo urobia naši otcovia, keď raz povstaneme a predstúpime pred nich a budeme žiadať vyúčtovanie? Čo očakávajú od nás, keď nebude vojna? Roky bolo naším zamestnaním zabíjanie - bolo to prvé naše zamestnanie. Naše vedomosti o živote sa obmedzujú na smrť. Čo sa potom má ešte stať? A čo z nás má byť?“

E. M. Remarque

1. Stal sa známym doslova z večera do rána.
2. Dielo bolo preložené v krátkom čase do 24 jazykov sveta.
3. Pri písaní svojich diel využil metódu expresionizmu.
4. Jediným dobrom, jediným pevným bodom boli a zostali u neho priateľstvo a láska. Láska až po hrob.

E. M. Remarque

5. Po nástupe Hitlera v 30. rokoch 20. storočia k moci emigroval do Švajčiarska a neskôr do USA.
6. Do Nemecka sa už nikdy nevrátil. Až do svojej smrti zostal v cudzine.
7. Bol automobilovým pretekárom.
8. Napísal „Troch kamarátov“, „Na západe nič nového“, „Čas žitia, čas umierania“, „Nebo nepozná obľúbencov“

Neustále sa sledovalo plnenie úlohy: naučiť žiakov interpretovať myšlienky, byť schopný vyjadriť svoje názory, postoje a tiež ich zdôvodniť, pričom žiakov treba za každých okolností upozorňovať, aby svoje tvrdenia dokazovali, vo svojich prácach uvádzali použité zdroje a tiež si zvykali na technicky

správané citovanie v písomnej zložke. A popri tom vychovať čitateľa s kritickým myslením, ktorý sa učí selektovať a odlíšiť prípadné nepravdy, ktoré dostupné zdroje prinášajú.

Obsahom ďalšieho stretnutia členov pedagogického klubu boli **základné prístupy k literárnemu textu**, ktoré združujú interpretačný, informačný a ilustračný prístup. Interpretačný prístup zahŕňa v sebe porozumenie, vnímanie, prežívanie a hodnotenie literárneho diela, zážitok z textu, analýzu a jeho interpretáciu, čo spĺňa estetickú funkciu textu. Informačný prístup kladie dôraz na pragmatickú hodnotu diela. Zdrojom tohto prístupu je umelecko-náučná literatúra. Samotný text je zdrojom nových poznatkov – informácií, ktoré sa žiaci učia selektovať, triediť a kategorizovať do vzťahov. Prostredníctvom textu získava žiak nové informácie a zároveň si rozširuje už predtým osvojené informácie. Hovoríme o tzv. študijnom čítaní. Ilustračný prístup nám umožňuje vysvetliť určitý jav, ktorý si žiaci osvojujú v iných ako literárnych súvislostiach. Dominantná nie je ani estetická, ani pragmatická funkcia. Text má predovšetkým demonštračný charakter. V rámci tejto témy sme diskutovali o informačných zdrojoch a ich delení podľa nosiča na tlačeneé zdroje, elektronické zdroje a mikrografické dokumenty. Druhé delenie informačných zdrojov podľa pôvodu obsahu rozlišuje zdroje na primárne, sekundárne a terciárne. Pri tlačených zdrojoch rozlišujeme písomné (monografie, učebnice, skriptá, príručky, zborníky, encyklopédie), periodické (noviny, časopisy, ročenky) a špeciálne dokumenty (patenty, vedecké práce, materiály z konferencií). V rámci tejto témy sme si vymedzili aj nasledujúce pojmy: literárny text, informačný text, ilustrácia, ilustračný prístup, mimočítankové čítanie a podporné aktivity zamerané na mimočítankové čítanie, čítanka, literárno-komunikačná kompetencia, poznávacie a čitateľské kompetencie, tvorivé zručnosti, funkcie literatúry (estetická, pragmatická, formatívna, poznávacia, jazykovo-komunikačná, rekreačná, psychoterapeutická nácviková funkcia).

Nasledovné stretnutie pedagogického klubu sa nieslo v znamení témy **Medzipredmetové vzťahy k rozvoju čitateľskej gramotnosti**. V súčasnosti sa kladú čoraz vyššie požiadavky na funkčnú čitateľskú gramotnosť, ktoré boli transformované do koncepcie obsahovej reformy školstva v SR a vyjadrené v kľúčových kompetenciách žiaka. Čitateľská gramotnosť nie je len úzko determinovaná na oblasť literatúry či gramatiky. Obsah jednotlivých textov, ktoré pomáhajú rozvíjať čitateľskú gramotnosť, má byť zameraný širokospektrálne na rôzne oblasti či už umeleckú, vecnú alebo odbornú. Rôzne typy textov umožňujú rozvíjať porozumenie a v neposlednom rade získať všeobecný prehľad a schopnosť orientovať sa v informáciách, vedieť ich selektovať, analyzovať a porovnávať. Implementácia medzipredmetových vzťahov do čitateľskej gramotnosti umožňuje rozvíjať kľúčové kompetencie (spôsobilosti) žiaka. Naším spoločným úsilím bolo nájsť riešenie, ako účelne začleniť čitateľskú gramotnosť do predmetov DEJ, NEJ či OBN, keďže jednotliví členovia klubu majú širšiu aprobáciu predmetov. Zároveň sme sa zamerali na to, ako poskytnúť žiakovi zaujímavejší pohľad na prácu s textom, prehĺbiť v ňom záujem o vyučovaný predmet, pracovať s rôznymi druhmi textov, ktoré sú zdrojom explicitných a implicitných informácií. Poukazujúc na nelichotivé výsledky prieskumov v oblasti čitateľskej gramotnosti je nutnosťou za účelom zlepšovania výsledkov používať rôzne druhy textov či už umelecké, odborné, súvislé a nesúvislé texty aj v rámci rôznych priebežných a kontrolných testov, ktoré budú zároveň rozvíjať medzipredmetové vzťahy, čo umožní stimulovať motiváciu a záujem žiaka o rozmanité druhy textov a rovnako aj rôzne vyučovacie predmety s využitím inovatívnych foriem a metód na rozvoj čitateľských kompetencií u žiakov. Žiak prostredníctvom tohto modelu rozumie rôznym typom textov, bežne používaným prejavom neverbálnej komunikácie a dokáže na ne primerane reagovať – rozvíja sociálne komunikačné kompetencie. Dokáže adekvátne, primerane veku a aktívne vyhľadávať informácie na internete – rozvíja kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií. Vyberá a hodnotí získané informácie, spracováva ich a využíva vo svojom učení a v iných činnostiach – rozvíja kompetencie

k celoživotnému učení sa. Pri riešení problémov hľadá a využíva rôzne zdroje poznatkov, skúša viaceré možnosti riešenia problému, overuje správnosť riešenia a osvedčené postupy aplikuje pri podobných alebo nových problémoch – rozvíja kompetencie riešiť problémy. Potreba porozumieť textu vychádza z každodennej praxe učiteľov vyučujúcich rôzne predmety. Keďže ide o reálnu skúsenosť jednotlivých členov klubu, ktorí majú k dispozícii merateľné výsledky, sme si o to viac vedomí potreby povýšiť porozumenie textu a jeho myšlienkové procesy na úroveň medzipredmetových vzťahov. Z jednotlivých učebných plánov spomínaných predmetov si členovia pedagogického klubu vypracovali harmonogram, v rámci ktorého chcú posilniť čitateľskú gramotnosť vo svojom predmete s cieľom rozvíjať všetky potrebné kompetencie a zvýšiť úroveň porozumenia textu, spracovania informácií a posilňovať kognitívne funkcie žiakov záživnou a pútavou formou.

Na stretnutí s témou Efektívne čitateľské stratégie si členovia klubu vymenili svoje skúsenosti so zavádzaním a využívaním rôznych typov čitateľských stratégií v rámci predmetov v škole, aby sa zvýšila schopnosť študentov lepšie porozumieť prečítanému textu, pretože je jasné, že s textami rôzneho typu sa všetci stretávame na každom kroku, teda nielen v pracovnej oblasti, ale aj v súkromnej, osobnej sfére či zábave. Zhodli sa aj na myšlienke, že je veľmi dôležité klásť otázky, pretože táto schopnosť pomáha rozvíjať myslenie, trvalo a neprestajne si rozširuje obzor poznania. Členovia pedagogického klubu prijali tiež návrh striedania individuálnej a tímovej práce žiakov. Ku kľúčovým učebným stratégiám zaradili: stratégia SQ3R, stratégia KWL, stratégia Porovnaj a rozlíš, stratégia 3-2-1, stratégia RAP, stratégia PLAN, práca s textom.

Ukážka vyučovacej hodiny s využitím stratégie POROVNAJ A ROZLIŠ

- Tematický celok: Krátka epická próza
- Téma: Autorská koncepcia postáv v diele M. Kukučina: Neprebudený
- **Kľúčové kompetencie:** používať kognitívne operácie, kriticky myslieť, formulovať a riešiť problémy, tvorivo myslieť, tvoriť, prijímať a spracovávať informácie, vyhľadávať a sprostredkovať informácie, formulovať svoj názor
- **Ciele vyučovacej hodiny:**
 - - kognitívny – Osvojí si potrebné fakty týkajúce sa života a diela M. Kukučina
 - - afektívny – Pochopí hodnotu odkazu M. Kukučina v poviedke Neprebudený
- **Typ vyučovacej hodiny:** kombinovaná
- **Organizačná forma:** frontálna, skupinová, individuálna
- **Vyučovacie metódy:** motivačný rozhovor, práca s textom, stratégia Porovnaj a rozlíš
- **Učebné pomôcky:** text, dataprojektor
- **Druh textu:** vecný súvislý text, umelecký text
- **Zdroj informácií:** Príručka slovenskej literatúry pre stredoškôľakov, Čítanka slovenskej literatúry pre stredoškôľakov
- **Čas:** 45 minút/1 vyučovacia hodina

Priebeh vyučovacej hodiny:

- Po vykonaní organizačných záležitostí si so žiakmi spoločne zopakujeme učivo z predchádzajúcej hodiny – J. G. Tajovský: Maco Mlieč (autorská koncepcia postáv v diele).
- Žiakov oboznámime s obsahom dnešnej vyučovacej hodiny.
- Každý žiak dostane text a pracovný list, s ktorým bude pracovať. Nasleduje individuálna práca žiakov. Využijeme stratégiu Porovnaj a rozliš, pomocou ktorej žiaci porovnajú svoje doterajšie a novozískané vedomosti o živote M. Kukučína.
- Pred čítaním textu:
 - Úloha pre žiakov: Na základe doterajších vedomostí priradte k výrokom v tabuľke do stĺpca JA písmeno A alebo N. (A – Áno, výrok je podľa Vás pravdivý, N – Nie, výrok je podľa Vás nepravdivý).

JA	TEXT	VÝROK
		M. Kukučín sa vlastným menom volal Matej Bencúr.
		M. Kukučín sa narodil vo Vyšnom Kubíne.
		Jeho prvé povolanie bolo učiteľ.
		M. Kukučín študoval medicínu v Bratislave.
		Pôsobil ako lekár v Chorvátsku na ostrove Brač.
		Ako lekár pracoval i v Severnej Amerike.
		Jeho žena bola dcéra chorvátskeho obchodníka a volala sa Perica
		Zomrel v Dalmácii (v Chorvátsku) a tu je i pochovaný.

- Prečítajte si text. Vyplňte v tabuľke stĺpec TEXT (A/N) a porovnajte svoje tvrdenia (JA) s novými zisteniami.
(Proces porozumenia: Vyhľadávanie informácií)
- Opravte a doplňte správne výroky do tabuľky na základe prečítaného textu.
.....
Žiaci sa rozdelia do skupín. Pracujú s umeleckým textom v skupine.
- Prečítajte si umelecký text – úryvok z poviedky Neprebudený.
- Diskutujte v rámci skupiny a riešte nasledujúce úlohy.
 - skupina:** Napíšte 5 viet, v ktorých vystihnete vonkajší opis Ondráša Machuľu.
 - skupina:** Napíšte 5 viet, v ktorých vystihnete Ondrášove povahové črty.
 - skupina:** Napíšte 5 viet, v ktorých opíšete vzťah Ondráša k svojmu životu.
 - skupina:** Napíšte 5 viet, v ktorých opíšete vzťah okolia (obyvateľov dediny k Ondrášovi)
- (Proces porozumenia: integrácia a interpretácia)

- 5. Diskutujte v rámci skupiny a riešte nasledujúce úlohy.
- 1. skupina: Autori často využívajú priezvisko hlavnej postavy na jej charakterizáciu. Zamyslite sa nad tým, prečo dal Kukučín hlavnej postave priezvisko Machuľa?
- 2. skupina: Zamyslite sa a pokúste sa vysvetliť názov poviedky Neprebudený.
- 3. skupina: Zamyslite sa a objasnite žáner – psychologická poviedka.
- 4. skupina: Pokúste sa sami navrhnúť iný názov pre poviedku s podobným obsahom.
- (Proces porozumenia: uvažovanie a hodnotenie)

Ukážka vyučovacieho bloku s využitím stratégií KWL a 3-2-1

- Tematická celok:** Komunikácia
- Téma:** Neverbálna komunikácia – mimojazykové (neverbálne) prostriedky
- Kľúčové pojmy:** mimika, gestika, proxemika
- Kľúčové kompetencie:** používať kognitívne operácie, kriticky myslieť, formulovať a riešiť problémy, tvorivo myslieť, vyhľadávať a sprostredkovať informácie, formulovať svoj názor, argumentovať
- Ciele vyučovacej hodiny:**
 - Kognitívny – osvojiť si poznatky o základných typoch neverbálnej komunikácie
 - Afektívny – spoznať zásady spoločenskej komunikácie
 - Psychomotorický – demonštrovať príklady na efektívnu a defektnú komunikačnú situáciu
- Organizačná forma:** frontálna, skupinová, individuálna
- Vyučovacie metódy:** motivačný rozhovor, stratégia KWL, stratégia 3-2-1, práca s textom
- Učebné pomôcky:** vecný súvislý text z odbornej publikácie
- Čas:** 90 minút/2 vyučovacie hodiny (v bloku)

Priebeh vyučovacích hodín:

- Po splnení organizačných záležitostí nasleduje motivačná fáza, v ktorej oboznámime žiakov s cieľom hodiny a pomocou motivačného rozhovoru si spoločne zopakujeme vedomosti o verbálnej komunikácii – učivo z predchádzajúcej vyučovacej hodiny.
- Nasleduje práca s textom
- Pred čítaním textu:
 - Žiaci sa rozdelia do 3 skupín. Každý žiak v skupine dostane text a pracovný list s otázkami. Úvodný text je spoločný a rovnaký pre všetky skupiny, ďalší text má každá skupina rozdielny.
 - Stratégia KWL

Čo o tejto téme viem? (vyplní žiak pred čítaním) K	Čo by som o tejto téme chcel vedieť? (vyplní žiak pred čítaním) W	Čo som sa z textu naučil? (vyplní žiak po prečítaní materiálu) L

- K (VIEM) – premyslite si, čo viete o neverbálnej komunikácii. Poznatky zapíšte do pracovného hárku.
- W (CHCEM VEDIĚT)
- L – (NAUČIL SOM SA)
- 2. Žiaci sa rozdelia do skupín, nasleduje skupinová práca.
- Žiaci si prečítajú text o konkrétnom type neverbálnej komunikácie. (1. skupina – MIMIKA, 2. skupina – GESTIKA, 3. skupina – PROXEMIKA)
- **Úlohy k textu:**
- 1. Na základe prečítaného textu vpíšte do tabuľky, čo je predpokladom efektívnej komunikácie (správne konanie) a ktorým chybám sa treba vyhnúť (nesprávne konanie)

Správne konanie	Nesprávne konanie

- 2. Na základe informácií z textu si pripravte **v skupine 2 krátke scény** – prvá bude ukázkou toho, ako by mala správna komunikácia vyzerať a druhá scéнка bude predstavovať, ako by sme komunikovať nemali.
- (Dvojice, prípadne trojice žiakov z jednotlivých skupín predvedú názornú ukážku správnej a nesprávnej komunikácie medzi partnermi s využitím mimiky, gestiky a proxemiky).
- L – (NAUČIL SOM SA) – doplňte do úvodnej tabuľky a povedzte, čo nové ste sa naučili.
- **Postup 3 – 2 – 1** (individuálna práca)
- Napište do zošita:
- - 3 dôležité veci, ktoré boli v prečítanom texte
- - 2 veci, ktoré Vás v prečítanom texte zaujali a prečo
- - 1 vec, na ktorú ste v texte nenašli odpoveď.
- (Proces porozumenia: uvažovanie a hodnotenie)
- Žiaci prezentujú svoje vypracovania. Kritérium úspešnosti: Žiaci uvedú presne 3 dôležité veci z textu, 2 veci, ktoré ho zaujali a 1 vec, na ktorú nenašli odpoveď.
- Nasleduje spoločné frontálne opakovanie získaných informácií a tvorba poznámok.

Použitá literatúra:

- Heldová, D., Kašiarová, N., Tomengová, A. 2011. *Metakognitívne stratégie rozvíjajúce procesy učenia sa žiakov*. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2011. ISBN 978-80-8052-372-5
- Tomengová, A. 2010. *Čitateľské stratégie zlepšujúce schopnosť učiť sa*. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2010. ISBN 978-80-8052-353-4
- Gavora, P. a kol. 2008. *Ako rozvíjať porozumenie textu u žiaka*. Nitra : Enigma, 2008.

Na predposlednom stretnutí pedagogického klubu sme sa zaoberali **audiovizuálnymi prostriedkami, ktoré sú súčasťou podpory rozvoja čitateľskej gramotnosti**. Pre súčasné podmienky moderného školstva sú práve audiovizuálne prostriedky doslova nevyhnutné, pretože ich využitie vo vyučovacom procese umožňuje žiakom prijímať informácie viacerými zmyslami. Ich využitie si vyžaduje od percipienta vyššiu úroveň technických vedomostí. V dobe prudkého rozvoja IKT majú žiaci k audiovizuálnym prostriedkom oveľa ľahší prístup ako v minulosti. Vysoké očakávania vzdelávajúceho sa subjektu prinášajú aj zvýšené nároky na učiteľov, ktorí musia kráčať s dobou a tá je podmienená využívaním didaktickej techniky a masmédií za účelom skvalitnenia vyučovacieho procesu, vzbudenia záujmu a motivácie žiakov. Použitie audiovizuálnej techniky si vyžaduje od učiteľa maximálnu pripravenosť po stránke technickej i obsahovej, čo zvyšuje prestíž učiteľa, ktorú žiak vie spätnou väzbou náležite oceniť. Je štatisticky dokázané, že žiak inklinuje k technike kvôli atraktívnejšiemu používateľskému prostrediu, ktoré umožňuje zapojiť viaceré zmysly súčasne. Pomerne známe výsledky prieskumu, akou časťou zapájame jednotlivé zmysly, prinášame v nasledujúcej prezentácii, ktorá obsahuje aj podrobnejšie rozobraté najfrekvencovanejšie audiovizuálne prostriedky.

Audiovizuálne prostriedky

TÉMA: Audiovizuálne prostriedky ako podpora rozvoja čitateľskej gramotnosti – aktívne počúvanie s porozumením.

CIEĽ: Na základe praktických ukážok z vyučovacieho procesu predstaviť audiovizuálne prostriedky ako inšpiráciu na tvorivú prípravu a realizáciu vyučovacích hodín.

PROGRAM:

1. Predstavenie základných audiovizuálnych prostriedkov lektorom na základe konkrétnych ukážok z vyučovania.
2. Informácie o konkrétnych audiovizuálnych prostriedkoch, ktoré využívajú vo svojom vyučovacom procese členovia pedagogického klubu.
3. Spätná väzba o prínosoch dnešného stretnutia pre budúcu inšpiráciu na tvorivú prípravu a realizáciu hodín prostredníctvom audiovizuálnych prostriedkov.

LEKTOR: Mgr. Milan Nevedal, učiteľ predmetov Slovenský jazyk a literatúra a Náboženská výchova

Audiovizuálne prostriedky (základné pojmy)

Audiovizuálne prostriedky

- Spájajú počúvanie a videnie.
- Práca so zvukom a obrazom.
- Učebné pomôcky realizované prostredníctvom zvuku a obrazu.

Čitateľská gramotnosť

- Schopnosť pracovať s informáciami.
- Práca s textom, z ktorého sú vyvodzované isté závery.
- Prostriedok na dosiahnutie kvalitnejšieho vzdelania.

Počúvanie s porozumením

- Porozumieť počúvanému textu.
- Aplikácia informácií z počúvania do konkrétnych vedomostí.
- Prostriedok analýzy a interpretácie konkrétneho obsahu vyplývajúceho z počúvania.

Audiovizuálne prostriedky – vplyv na pamäť

Pamätáme si:

- 10 % z toho, čo sme **čítali**,
- 20 % z toho, čo sme **počuli**,
- 30 % z toho, čo sme **videli**,
- 50 % z toho, čo sme **videli a počuli**,
- 70 % z toho, čo sme si **precvičili**,
- 90 % z toho, čo sme **sami urobili**.

1. Prezentácia

- Slúži na stručné zhrnutie teoretických vedomostí.
- Alternatívnym spôsobom pomáha pracovať s niektorými typmi cvičení.
- Je ľahko odosielateľná, napr. prostredníctvom systému *Edupage*.
- Je vhodným prostriedkom na osobné domáce štúdium.
- Na vyučovacích hodinách je vhodná na vysvetľovanie základných pojmov.

2. Referát

- Slúži na prezentáciu spracovaných informácií žiakmi.
- Je ľahko odosielateľný, napr. prostredníctvom systému *Edupage*.
- Je vhodným prostriedkom na osobné domáce štúdium ako doplnujúci materiál.
- Podporuje tvorivosť a aktivitu žiakov.
- Ústna prezentácia referátu rozvíja komunikačné schopnosti žiaka.
- Kvalita spracovaného referátu nám ukazuje aktuálnu vzdelanosť a osobnostnú úroveň žiaka.
- Rozvíja a prehĺbuje prácu žiaka so zdrojmi (učebnica, kniha, odborná publikácia, webová stránka).

3. Sken

- Slúži, ako doplnujúci materiál, na lepšie vysvetlenie a zobrazovanie učiva.
- Umožňuje použiť poznatky z rôznych typov publikácií, brožúrok a iných učebných materiálov.
- Je využiteľný najmä pri ukážkach z textov, ktoré môžu byť obohatené rôznymi farebnými verziami pre väčšiu vizuálnu pestrosť odborného výkladu.
- Je vhodné ho použiť pri výklade z prezentácie ako praktickú ukážku.
- Jeho obsahom môžu byť definície, grafy, tabuľky, obrázky a iný vizuálny materiál.

4. Obrázok

- Slúži ako vizuálny prostriedok na lepšie pochopenie vysvetľovaného učiva.
- V tomto elektronickom formáte sa nachádzajú aj rôzne odborné a administratívne tlačivá, ktoré je možné použiť ako názorný príklad.
- Je použiteľný aj pri praktických cvičeniach pre žiakov, ktorí s ním môžu ďalej pracovať.
- Pri použití administratívnych tlačív prepájame teóriu s praktickým využitím v ďalšom pracovnom a osobnom živote žiakov.
- Podporuje predstavivosť a tvorivosť žiakov.

5. Text

- Je využiteľný predovšetkým pri teoretickej časti prebraného učiva.
- Prehľadným spôsobom slúži ako súhrn tematického celku.
- Dôležitý prostriedok pri opakovaní učiva.
- Zrozumiteľný a ľahko odosielateľný nástroj, ktorý pomáha žiakom v príprave na písomné testy.
- Základný súbor pri tvorbe previerok, testov a iných písomných prác a úloh.

6. Tabuľka

- Primárny nástroj na spracovanie dát, ktoré neskôr slúžia ako informácie pri ďalšom vývoji učebného procesu.
- Prehľadný prostriedok vyhodnocovacieho procesu pedagóga.
- Je využiteľná pri spracovaní výsledkov písomných prác, previerok a testov.
- Jej výhodou je skutočnosť, že všetky dôležité informácie a dáta môžeme uchovávať v jednom súbore.

7. Video

- a) **Náučné video**
 - Prepojenie zvuku a obrazu, ktoré slúži na lepšie predstavenie si prebraného učiva.
 - Kreatívny doplnok vyučovacieho procesu, ktorý robí vyučovaciu hodinu dynamickejšou.
 - Prezentuje konkrétny súhrn vedomostí a cez praktické ukážky objasňuje žiakom prebranú tému.
- b) **Animované video**
 - Na rozdiel od štandardného videa je téma predstavovaná animovaným vizuálnym spôsobom.
- c) **Vlastné video**
 - Vyučujúci si môže podľa vlastného uváženia a potrieb vytvoriť video, ktoré mu môže zdynamizovať vyučovací proces.

Audiovizuálne prostriedky – praktické ukážky

1. **Prezentácia:** *teoretická časť, praktické cvičenia, diktát, vyhodnotenie previerky.*
2. **Referát:** *ukážky žiackych referátov.*
3. **Sken:** *praktické ukážky z konkrétnych tém.*
4. **Obrázok:** *ukážky administratívnych tlačív.*
5. **Text:** *súhrn teoretických vedomostí, previerka.*
6. **Tabuľka:** *vyhodnotenie previerky, súhrn známok.*
7. **Video:** *praktické ukážky rôznych typov a foriem.*

Otázky do diskusie

1. Ktoré konkrétne audiovizuálne prostriedky z dnešnej prednášky vás zaujali?
2. Aké audiovizuálne prostriedky využívate vo svojom vyučovacom procese?
3. Ktoré audiovizuálne prostriedky plánujete v budúcnosti využívať pri príprave a realizácii vyučovacích hodín?

Obsahom záverečného stretnutia bola téma **Faktory ovplyvňujúce čitateľskú gramotnosť žiakov**. Na rozvoji čitateľskej gramotnosti sa podieľajú viaceré sociálne, psychologické a receptívne faktory. Rozhodujúcim sociálnym faktorom je škola a rodina, ktoré veľkou mierou prispievajú k vzniku, priebehu a výsledku čitateľskej gramotnosti. Vedľajšími faktormi sú kultúrne ustanovizne, knižnice a ich služby čitateľom, ponuka knižného trhu, edičné programy nakladateľstiev, masovokomunikačné prostriedky, záujmové aktivity, vzdelanostná úroveň žiakov a pod. Faktory, ktoré majú dosah na rozvoj čitateľskej gramotnosti možno rozdeliť na vonkajšie a vnútorné. Medzi vonkajšie faktory sa zaraďuje rodina, škola, mimoškolské a rodinné faktory. Pre rozvoj čitateľskej gramotnosti má kľúčovú úlohu práve spomínaná rodina, ktorá je nositeľom nielen sociálnych istôt, zabezpečenia, ale pre oblasť čitateľskej gramotnosti dokáže poskytnúť dieťaťu oporu a motiváciu, pretože ak sa dieťaťu nedostane čitateľskej socializácie práve v rodine, ostatné prostredia už tento zásadný primárny deficit nezvrátia. Dieťa vyrastajúce v rodine, v ktorej vidí, že sa pestuje pozitívny vzťah ku knihe a čítaniu, sa učí samo používať a oceniť tlačенý materiál. Tento návyk je potrebné u dieťaťa pestovať už v rannom detstve, keď mu rodič predčítava nahlas rôzne formy detskej literatúry s cieľom vzbudiť záujem aj prostredníctvom obrázkov, ktoré umožňujú dieťaťu pootvoriť bránu fantázie. Až druhotným zdrojom návykov ku knihe je škola. Tá má v porovnaní s rodinou len tretinový podiel na rozvoji čitateľskej gramotnosti. Úlohou školy je vo vzťahu k žiakovi odovzdávanie a zo strany žiaka osvojovanie si čitateľských zručností tak, aby ich vedel zúročiť v praxi. Škola by mala poskytnúť žiakovi motivujúce prostredie a dostatok čitateľských príležitostí, ktoré umožňujú formovať a rozvíjať jeho osobnosť.

Rovnako dôležitá je tu rola učiteľa, ktorý svojou osobnosťou a schopnosťami dokáže žiaka motivovať a prebudíť v ňom záujem o knihu. Čitateľskú zručnosť nadobúda predovšetkým vďaka aktívnemu čítaniu. Rodič a rovnako aj škola môžu priviesť žiaka ku knihe prostredníctvom služby knižnice. Niektoré školy udržiavajú dlhodobú spoluprácu s knižnicami, čím sa snažia podporiť žiakov prostredníctvom čitateľských aktivít. Z tohto dôvodu je prvotná skúsenosť s knižnicou pre dieťa dôležitá ešte v čase útleho detstva, a to hlavne prostredníctvom detských obrázkových kníh. Na zotrvanie záujmu o knihu a vypestovanie čitateľských návykov je potrebné udržať záujem dieťaťa a zabezpečiť, aby sa do knižnice vracalo pravidelnejšie a nachádzalo tu nielen pokojný priestor, kde nájde široký okruh literatúry, z ktorej môže selektovať informácie, ktoré ho zaujímajú, kde môže nájsť miesto na oddych, ale aj príležitosť stretnúť ľudí rovnako zanietených pre knihu a zúčastňovať sa na rôznych aktivitách, ktoré knižnica iniciuje. Ďalším sekundárnym faktorom sú masové médiá a informačné a komunikačné technológie. Počítače, tablety, televízia, mobilné telefóny a pridružené zariadenia IKT naberajú v dobe 21. storočia na veľkej popularite hlavne u detí a u starších žiakov to platí dvojnásobne. IKT však ponúkajú v porovnaní s knihou interaktívnejšiu, pútavejšiu formu a pôsobivé prostredie, v dôsledku čoho sa dostáva kniha na vedľajšiu koľaj. Častokrát sa stáva, že aj potenciálny čitateľ radšej siahne po filmovej adaptácii literárneho diela, pretože sa snaží odľahčiť svoju činnosť a vizualizovať si zážitok. Knihu a jej obsah znehodnocujú predovšetkým komerčné úpravy, variácie literárnych diel, lacné napodobeniny či nekvalitné preklady. K vnútorným faktorom ovplyvňujúcim čitateľskú gramotnosť žiakov patria: motivácia, záujem, charakter, intelektové vlastnosti daného človeka, genetické dispozície, použité čitateľské zručnosti a stratégie. Motivácia má dosah na prežívanie žiaka a má rozhodujúci vplyv na utváranie vzťahov k okolitému prostrediu. K vnútorným činiteľom sa radia aj čitateľské zručnosti a stratégie, ktoré začíname vnímať v súvislosti s náročnosťou čítaného textu. Pre žiaka je preto dôležité, aby vedel v texte nájsť kľúčové pojmy, porozumel textu a našiel súvislosti medzi jednotlivými textovými pasážami. Nenáročný druh textu porozumie žiak vďaka zažitej či nacvičenej čitateľskej zručnosti. Pri zložitejšom texte je nútený siahnuť po čitateľských stratégiách.

Záver:

V pedagogickom klube Text ako zdroj poznania sa členovia stretávali od marca 2021 do júna 2021. Každý z nich si pripravil teoretický podklad k diskutovanej téme najčastejšie vo forme powerpointovej prezentácie. Prezentácie obsahovali aj návrhy vzorových hodín alebo práce s textom. Členovia diskutovali a vymieňali si svoje poznatky, postupy, metódy, formy a prostriedky, ktoré sa im osvedčili.

Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov

- pokračovať v získavaní a štúdiu odbornej literatúry k problematike čitateľskej gramotnosti,
- poskytnúť priestor na vzájomnú výmenu skúseností z osvedčenej pedagogickej praxe a snažiť sa o minimalizovanie nedostatkov za účelom rozvoja čitateľskej gramotnosti,
- umožniť kolegom informovať a odovzdať svoje aktuálne poznatky z nových školení,
- nabádať k samoštúdiu odbornej literatúry k aktuálnej téme, podeliť sa s nápadi,
- byť neustále tvorivý, inovatívny, prijať prípadnú kritiku či podnety kolegov,
- poskytovať žiakom priestor a možnosti aktívne pracovať s textom na všetkých vyučovacích hodinách i mimo školy, najmä v záujmových krúžkoch, ale podporovať ich i pri vlastnej sebarealizácii (tvorbe vlastných textov, výpovedí o prečítanom),

- neustále a pri rôznych príležitostiach motivovať žiakov k čítaniu,
- vyhľadávať pre žiakov na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti rôzne texty z oblastí, ktorých obsah je stredobodom ich záujmov (študijného odboru, hobby),
- pokračovať v tvorbe učebných materiálov.

11. Vypracoval (meno, priezvisko)	Mgr. Erika Kubaščíková, Mgr. Zuzana Konštiaková
12. Dátum	30.06.2021
13. Podpis	████████████████████
14. Schválil (meno, priezvisko)	Ing. Milan Valek
15. Dátum	12.7.2021
16. Podpis	██████